

1985

За тридцять кілометрів звідси, за тридцять кілометрів на північ, починався похорон. Єль із Чарлі йшли вгору по Белден. Глянувши на годинник, Єль спитав:

— Як думаєш, наскільки пусто в тій церкві?

— Не думаймо про це, — відповів Чарлі.

Що ближче вони підходили до Річардового дому, то більше друзів помічали. Усі вони прямували туди ж: дехто вбраний, наче на похорон, інші — у джинсах і шкіряних куртках.

У церкві, мабуть, були тільки батьки, друзі батьків та священник. Якщо в котрійсь залі виставили бутерброди, то більша частина піде в смітник.

Єль намацав у кишені брошуру з учорашньої служби й склав з неї щось типу паперової ворожки, як робили його друзі в шкільному автобусі, — іграшки, що передбачає майбутнє («Здобудеш славу» чи «Тебе вб'ють»), якщо відгорнути кутик. Але тут не було чого відгортати, натомість кожен квадрат укривали слова, іноді — догори дригом, що обривалися на складках: «Отець Джордж Г. Вітб», «любий сину, брате, спочивай з», «Усе світле й», «мість квітів пожертвуйт». Певним чином, думав Єль, усі ці фрази стосувалися майбутнього Ніко. Ніко був світлим і красивим. Квіти не мали жодного сенсу.

На цій вулиці всі будинки були високі й багато прикрашені. На кожному ґанку досі стояли гарбузи, та лише де-не-де з вирізаними обличчями: переважали декоративні композиції з лагенаріями та різнобарвною кукурудзою. Куті паркани, ворота на завісах. Щойно вони звернули на стежку до Річардового дому (в рядному будинку з благородного коричневого піщанику), Чарлі прошепотів:

— Інтер'єром займалася його дружина. Коли він був одруженим, у 72-му.

Єль пирснув сміхом у найбільш непідхожу мить — коли проминав у дверях сумовито усміхненого Річарда. Уявляв його життя в Лінкольн-парку з якоюсь захопленою декоруванням жіночкою. Єль зміг уявити тільки комедію: Річард заштовхує в шафу чоловіка, коли дружина повернулася по забуту сумочку від Шанель.

Опанувавши себе, Єль обернувся до Річарда й сказав:

— У тебе тут дуже гарно.

Хвиля людей, які прийшли після них, занесла Єля й Чарлі у вітальню.

Інтер'єр справді нагадував про 72-й, але радше попереднього століття: дивани, оббиті принтованою тканиною, оксамитові крісла з різьбленими підлокітниками, східні килими. Пірнаючи в натовп, Чарлі стиснув Єлеву руку.

Ніко наполог, щоб була вечірка: «Якщо мені пощастить стати привидом, думаєте, я хочу плакати? Я ж вас переслідуватиму. Якщо ви сидітимете в сльозах, почну кидатися лампами, ясно? Штрикатиму вас кочергою в сраки, і то не по-хорошому». Через пару днів після його смерті вони й не змогли б виконати цього бажання. Та Ніко помер три тижні тому, а родина відклала службу й похорон, щоб його дід, котрого ніхто вже не бачив двадцять років, зміг прилетіти з Гавани. Мати Ніко була дитиною дочки дипломата й кубинського музиканта — нетривкого шлюбу, укладеного ще до Кастро. Тепер цей старий кубинець грав вирішальну роль у плануванні похорону, тоді як партнера Ніко, з яким він був три роки, навіть не покликали в церкву. Єль заборонив собі про це думати, інакше розлютився б, а Ніко цього не хотів би.

Жалоба тривала три тижні, а тепер Річардів дім кипів вимушеною святковістю. Джуліан і Тедді махали Річардові з-за балюстради другого поверху, що йшла колом по його периметру. Над нею був ще один поверх, а над ним, у стелі, — вишукане кругле вікно. Це більше скидалося на церкву, ніж сама церква. Хтось розреготався над вухом Єля. Чарлі сказав:

— Здається, нам треба розважатися, — на Єлеве переконання, британський акцент Чарлі найбільше проявлявся в сарказмі.

— Чекаю, поки під'їдуть танцівники гоу-гоу, — відказав Єль.

Хтось грав на Річардовому піаніно «Fly Me to the Moon».

Чим, бляха, вони всі тут займаються?

Худорлявий чоловік, якого Єль доти не бачив, схопив Чарлі у ведмежі обійми. Певно, немісцевий, може, жив тут і поїхав раніше, ніж Єль приєднався до спільноти. Чарлі спитав: «Яким хріном ти вмудрився помолодіти?», і Єль чекав, що він їх познайомить. Та незнайомець став розповідати ще про когось йому невідомого: Чарлі крутився в багатьох колах.

— Ми п'ємо куба-лібре, — сказали Єлеві просто у вухо. Він обернувся, щоб обійняти Фіону, молодшу сестру Ніко, вдихнути лимонний аромат її волосся. — Хіба не смішно?

Ніко пишався своїм кубинським походженням, та якби знав, яким хаосом обернеться приїзд діда, то наклав би вето на куба-лібре. Фіона повідомила їм усім учора ввечері, що не піде на похорон, а прийде сюди, але бачити її, розуміти, що вона дотримала слова, було дивно. Хоча вона й відмовилася від родини так само, як родина колись відмовилася від Ніко, доки він не захворів. Доки, в останні дні його життя, родичі не заявили про своє право на нього, наполігши, щоб він помирав у передмісті, у погано забезпеченій лікарні з красивими шпалерами. Фіона на туш потекла. Туфлі вона скинула, але все одно похитувалась, ніби на підборах. Віддала свою склянку Єлеві — напівповну, з рожевим півмісяцем на краєчку. Торкнулася складки на його верхній губі.

— Досі не вірю, що ти поголився. Тобто тобі гарно. Виглядаєш якимось...

— Гетеросексуальнішим.

Фіону його відповідь насмішила.

— Ой. Ой. Тебе ж не змусили, правда? У Північно-західному? — Фіонина міміка вміла виразити занепокоєння чи не найкраще з усіх мімік, які Єль бачив. Брови зійшлися на перенісці, губи мало не сховалися в рота — він здивувався, як у неї ще лишилися сили на цю емоцію.

— Ні. Я ж відповідаю за розвиток. Доводиться спілкуватися з багатьма старшими випускниками.

— Щоб дали грошей?

— Грошей чи мистецтва. Це дивні танці, — Єль пішов на роботу в нову галерею Північно-західного університету, галерею Бригга, того самого тижня, коли Ніко захворів, і досі не розібрався, де його обов'язки починалися й закінчувалися. — Тобто вони знають про Чарлі, мої колеги знають. Усе нормально. Це ж галерея, а не банк.

Він відпив куба-лібре. Воно було йому потрібне. Третього листопада цей коктейль уже недоречний, та пообіддя видалося на диво теплим. Може, газованка навіть розбудить.

— Ти був такий схожий на Тома Селлека. Ненавиджу, коли блондини відрощують вуса, вони як персиковий пух. А на темноволосих хлопцях — те, що треба. Краще б ти їх лишив! Але нічого страшного, тепер ти схожий на Люка Дюка, однак гарного. Ні, на Патріка Даффі!

Єль не спромігся на сміх, і Фіона, схиливши голову набік, подивилася на нього серйозно. Він хотів розридатися їй у волосся, але не став. Цілий день набирався відстороненості, хапався за неї, як за мотузку. Три тижні тому вони б разом поплакали. Та рана вже взялася кіркою, до того ж це начебто *вечірка*, з примусом якимось чином бути в порядку. Веселитися.

Та й ким Ніко був для Єля? Лише хорошим другом. Не родичем, не коханцем. Власне, Ніко був першим справжнім другом, якого Єль завів після переїзду сюди, першим, з яким зміг просто *поговорити* — не в барі, не перекикуючи музику. Єль обожнював малюнки Ніко, водив його на млинці, допомагав готуватися до іспитів, казав, який він талановитий. Чарлі мистецтвом не цікавився, так само як і партнер Ніко, Терренс, тож Єль брав Ніко із собою на виставки й мистецькі заходи, знайомив з митцями. І все ж якщо сестра Ніко трималася так добре, то хіба не мусив він триматися краще?

— Усім важко, — сказала Фіона.

Їхні батьки вигнали Ніко з дому в п'ятнадцять. Фіона возила йому їжу, гроші, ліки від алергії у квартиру на Бродвеї, де він жив

із чотирма іншими хлопцями. Сама їздила туди — Метрою¹, а тоді Елем² з Гайленд-парку, — а їй було всього одинадцять. Коли Ніко представляв Фіону, то завжди казав: «Ця пані мене виростила».

Єлеві бракувало слів сказати хоч щось значуще.

Фіона порадила йому піднятися на горішні поверхи, коли зможе:

— Там чисто тобі Версаль.

Єль не бачив серед натовпу Чарлі. Той справляв враження височенного, та насправді зріст його був лише трохи вищий за середній. Єля в таких ситуаціях завжди дивувало, що він не бачить стрижки-йоржика, охайної бороди й опущених кутиків очей Чарлі над рештою голів.

Аж ось поряд з'явився Джуліан Еймс — щойно зійшов сходами.

— Ми з обіду гуляємо! Я так набрався! — повідомив Джуліан. Було по п'ятій, вечоріло. Він прихилився до Єля й захихотів. — Ми прочесали ванні кімнати. У нього тут *порожняк*, або він десь ховає. Ну, хтось знайшов у холодильнику старі поперси. Але який сенс у поперсах, якщо не трахатися?

— О ні. Господи. *Поперси?*

— Я серйозно питаю! — Джуліан випростався. Локон темного волосся падав йому на чоло — на думку Чарлі, так він нагадував Супермена («Або однорога», — додавав Єль). Джуліан прибрав локон і насупився. Він був аж занадто ідеальним. Переїхавши з Атланти, зробив ринопластику — заради акторської кар'єри, — і Єль вважав, що дарма. Неідеальний Джуліан подобався йому більше.

— А я серйозно відповідаю. Нема сенсу в поперсах на похороні.

— Але ж це не похорон, це *вечірка*. І, знаєш, — Джуліан знову таємничо наблизився до його вуха, — це як у тому оповіданні По, про Червону Смерть. Там, надворі, гуляє смерть, а ми тут розважаємося.

¹ *Metra* — мережа пасажирських поїздів, що обслуговує метрополію Чикаго. — *Тут і далі прим. пер.*

² *The L, the Chicago El* — чикагський міський метрополітен, також сягає деяких передмість Чикаго. Назва походить від *elevated* — колії метрополітену прокладені над вулицями, а не під землею.

— Джуліане, — Єль допив куба-лібре одним ковтком і виплюнув шматочок льоду назад у склянку. — Сенс не в цьому. Оповідання закінчується інакше.

— Ну, я ніколи не дочитував домашку до кінця.

Джуліан поставив підборіддя Єлеві на плече — він часто так робив, змушуючи того хвилюватися, що Чарлі ось-ось гляне на них. Останні чотири роки Єлеві постійно доводилося запевняти Чарлі, що він не втече з кимось таким, як Джуліан. Чи як Тедді Нейплс, який зараз гукав когось, перехилившись через поруччя й бовтаючи ногами в повітрі. Тедді, певно, хтось би й зловив, якби він упав — таким він був дрібним, — та Єль однаково скрикнув і відвернувся. У Чарлі не було причин хвилюватися, хоч обидва хлопці були вродливі й любили фліртувати. А ще Чарлі був дуже невпевнений у собі. Єль узагалі перший запропонував моногамію — та це Чарлі не давали спокою думки про її порушення. І він прив'язав свої тривоги до двох найкрасивіших чоловіків у Чикаго. Єль скинув Джуліана з плеча. Той п'яно всміхнувся й побрів геть.

У вітальні піднявся гамір, шум відбивався від горішніх поверхів, людей усе прибувало. Двоє дуже привабливих, дуже молодих хлопців снували вітальнею з тацями, повними мінікішів, фаршированих грибів та яєць. Єль задумався, чому страви не кубинські — у тему до напоїв, — та Річардові плани на кожну вечірку обмежувалися трьома пунктами: відчинити двері, відкрити бар, хлопці з кішами.

Однак вечірка незмірно вигравала в дивної, нещирої вчорашньої служби. У церкві приємно пахло ладаном. Поза тим Ніко мало що сподобалося б. «Він прийшов би хіба через власний труп», — сказав Чарлі, а тоді сам себе почув і спробував засміятися. Батьки обережно запросили партнера Ніко на службу, мовляв, «це доречний час для дружнього прощання». Тобто: сьогодні на відспівування не приходить. Тобто: насправді й на службу не приходить, але хіба ми не молодці? Але Терренс учора таки *прийшов*, із вісьмома друзями. Вони хотіли підтримати Терренса й Фіону — як виявилось, це вона переконала батьків запросити їх. Сказала, що якщо друзів Ніко не покличуть, то встане посеред служби

й заявить про це. І все ж багато друзів запрошення не прийняли. Ашер Гласс заявив, що як переступить поріг католицької церкви, то за себе не ручається: «Я почну кричати про презики. Богом клянуся».

Їхня вісімка сиділа пліч-о-пліч у задньому ряду, два фланги костюмів обабіч Терренса. Було б добре, якби Терренсу вдалося зберегти анонімність, але не встигли вони сісти, як Єль почув старшу жінку, що казала чоловікові: «Отой. Чорний джентльмен в окулярах». Так ніби в церкві був ще один чорний хлопець з ідеальним зором. І та жінка не єдина оглядалася протягом служби, з антропологічним інтересом спостерігаючи, коли цей чорний гей розридається.

Єль тримав Чарлі за руку попід лавою: це була не декларація, просто в Чарлі алергія на церкви. «Бачу підколінники й молитовники, — казав він, — і на плечі звалюється п'ять тон англійської вини». Тож там, де ніхто не бачив, Єль погладжував кістлявий великий палець Чарлі своїм широким.

Родичі розповідали про дитинство Ніко, ніби він помер підлітком. Хорошу історію розказав стоїчний, блідий батько Ніко: коли Фіоні було сім років, вона просила двадцять центів, щоб купити жменьку цукерок «Свідіш фіш» на касі в крамничці на розі. Батько нагадав, що вона вже витратила свої кишенькові гроші, Фіона заплакала, а Ніко, якому було одинадцять, усівся між полиць і п'ять хвилин крутив-смикав кутнього зуба, що ледь-ледь почав було випадати, поки не вирвав. Пішла кров, і батько-ортодонт стривожився, побачивши на місці зуба залишок кореня. Ніко поклав зуба в кишеню й спитав: «Зубна фея сьогодні принесе ж мені четвертак?», і доктор Маркус не міг заперечити перед Фіоною. «То позичиш мені його зараз?»

Усі засміялися, і докторові Маркусу не довелося розповідати, що Ніко відразу віддав монету сестрі, а постійний зуб виріс тільки через рік.

Тепер Єль шукав Терренса. Знайшов не одразу, але він був тут — сидів на сходах, оточений надто щільно, щоб з ним можна було поговорити. Тому Єль схопив мінікіш із таці, що пропливала повз, і подав йому крізь поручні.

— Здається, ти застряг!

Терренс, запхавши кіш у рота, простягнув до Єля руку й сказав:

— На тебе вся надія!

Фіона хотіла надурити батьків, замінивши прах Ніко попелом з каміна, і віддати його Терренсу. Складно було зрозуміти, чи серйозно це вона. Терренс не мав отримати ні праху, ні взагалі нічого, окрім кота Ніко, якого він забрав, коли Ніко потрапив у лікарню. Родичі чітко дали Терренсові зрозуміти, що завтра, коли вони почнуть розбирати синову квартиру, на нього не чекають. Хвороба взялася за Ніко раптово й серйозно: спершу він кілька днів страждав чимось схожим на оперізуючий герпес, та вже за місяць жар нічим не збивався й почалася деменція.

До цього літа Терренс викладав математику восьмикласникам, але став потрібний Ніко цілодобово й згодом дізнався, що теж заражений. Як Терренсові тепер пережити осінь і зиму — без Ніко, без роботи? Питання стояло не лише фінансове, адже він любив викладати, любив «своїх» дітей.

У Терренса вже проявлялися неоднозначні ранні симптоми, він худнув, але поки що нічого серйозного: недостатньо, щоб розраховувати на виплати за інвалідністю. Коли Ніко захворів, він протестувався: Єль не знав, чи із солідарності, чи просто щоб *знати*. Магічної пігулки не існувало. Єль і Чарлі, просто з принципу, були серед перших протестованих тієї весни. Газета Чарлі просувала аналізи, освіту, безпечний секс, і Чарлі відчував зобов'язання відповідним чином витратити гроші. До того ж Єль хотів розібратися із цим питанням. Незнання саме собою теж погано впливає на здоров'я. У клініках тестування ще не робили, та доктор Вінсент уже почав. Отримавши хороші результати, Єль і Чарлі відкоркували шампанське. Але воно мало сумний присмак: пляшку навіть не допили.

Джуліан знову з'явився під Єлевим вухом:

— Візьми ще випивки, поки не почалося слайд-шоу.

— Яке слайд-шоу?

— Ми в *Річарда* в гостях.